

**การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1
A Study on the Conditions and Guidelines for
Internal Education Quality Assurance Operation
under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1**

ณิรดา เวชญาลักษณ์*

Nirada Wechyaluck*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทน์)
66 ถนนวังจันทน์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร 65000
Education Faculty Phibulsongkram Rajaphat University
66 Wangjan, Tambon Naimuang Muang District, Phitsanulok 65000

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 ตามกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 ประกอบด้วย (1) ด้านการเตรียมการ (2) ด้านการดำเนินการ และ (3) ด้านการรายงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 97 คน หัวหน้างานประกันคุณภาพ 97 คน และครู 97 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 291 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทาง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ประเด็นที่มีการดำเนินงานแต่ละด้านมีดังนี้ (1) ด้านการเตรียมการ คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน (2) ด้านการดำเนินการ คือ ผู้บริหารจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้ในเป็นแนวทางในการดำเนินการ (3) ด้านการรายงาน คือ สถานศึกษามีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมิน ส่วนแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

*Corresponding author. E-mail: Nirada_17@hotmail.com

ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ควรวางแผนประชุมกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลชิ้นงานจากแฟ้มเอกสารการประกันคุณภาพ ควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน ประกันคุณภาพ ควรมีการนำกระบวนการ PDCA เข้ามาในการดำเนินงาน โดยให้มีการจัดทำปฏิทินในการตรวจสอบวางแผนการดำเนินงาน

คำสำคัญ : แนวทางการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the conditions and guidelines for internal education quality assurance operation under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1 according to three methods of internal education quality assurance including to (1) preparation, (2) operation, and (3) report. The total number of the sample group used in this study was 291 people including to 97 school directors, 97 chiefs of quality assurance division, and 97 teachers. In addition, there were 10 experts interviewed to find the guidelines. The tools used in this study were the questionnaire and the interview form. The quantitative data analysis used descriptive statistics; means and the standard deviation. The qualitative data analysis used content analysis. The results of this study were found that the general conditions of internal education quality assurance operation were at high level in all three parts. The points of operation in each part were as following. (1) Preparation: the administrators determined the policy and guidelines for internal education quality assurance operation clearly. (2) Operation: the administrators made the annual operation plan in order to be the guideline for operation. (3) Report: the schools made the annual report on the development of educational quality and submitted it to the Education Standard Assurance Office to assure the assessment. The guidelines for internal education quality assurance operation under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1 were found that it was suggested that the meeting for determining the operation guidelines be planned, the evaluation of works from the documents in the quality assurance files be followed up and examined, the calendar of quality assurance operation be made, and the method of PDCA be brought to operate by making the calendar to monitor and plan on operation.

Keywords: Guidelines for operation, Internal quality assurance, School

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จึงมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดระบบและปัจจัยที่มีคุณภาพที่ดี เอื้อและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) การจัดระบบโครงสร้างของกระบวนการจัดการศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาไว้ เพื่อให้สถานศึกษาสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ

การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษาเพื่อมุ่งให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องเริ่มต้นจากการที่สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพของตนเอง ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพ มีการกำกับ ติดตามคุณภาพและมีระบบประเมินตนเองก่อน ต่อจากนั้น จึงรับการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งจะดำเนินการพิจารณาและตรวจสอบจากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกจึงควรสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพราะต่างมุ่งสู่มาตรฐานหรือคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.), 2555)

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2557) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผลการรับรองในภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมด 7,791 แห่ง ได้รับการรับรอง จำนวน 4,185 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.72 เป็นสถานศึกษาที่มีระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 495 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.35 ระดับคุณภาพดี จำนวน 3,690 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.36 และไม่ได้รับการรับรองจำนวน 3,606 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.28 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557) เมื่อจำแนกตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลการจัดการศึกษา ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557)

จากการตรวจสอบโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาพรวมทั้งประเทศ พบว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม มีจำนวนทั้งสิ้น 3,606 โรงเรียน

คิดเป็นร้อยละ 46.28 และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 พบว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม จำนวนทั้งสิ้น 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 33.33 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของกรวัฒน์ ต้นเจริญ (2555) พบว่าผลการประเมินภายนอกไม่ผ่านการรับรองสืบเนื่องมาจากการประกันคุณภาพภายในไม่ได้ตามมาตรฐาน เนื่องจากขาดการนำมาตรฐานไปร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขาดการกำหนดภารกิจ การประกันคุณภาพให้บุคลากรที่ปฏิบัติ ขาดระบบการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ไม่มีโครงสร้างการวางระบบประกันคุณภาพชัดเจนและที่สำคัญที่สุด คือบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกรณีการ์ เทศกาล (2554) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาน้อย ขาดความร่วมมือในการวางแผนประกันคุณภาพ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไม่เป็นระบบและขาดการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ทำให้ไม่มีการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาทำให้ ไม่มีเอกสารหลักฐานที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบันเพื่อรองรับการประเมิน

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะมีประสิทธิผลหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเอาใจใส่ต่อการบริหารงาน ด้านการประเมินผลภายใน การกำกับติดตาม จึงจะทำให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังเป็นที่กังวล เกิดความสับสนและไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติ จากรายงานผลการวิจัยของ สมศ. พบว่า สถานศึกษายังไม่เห็นความสำคัญต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายใน การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในจึงขาดประสิทธิภาพส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปวางแผนและเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1 ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1 จำนวน 128 โรงเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานประกันคุณภาพ และครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1, 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเทียบสัดส่วนประชากร จำนวน 97 โรงเรียน ตามตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ตัวแทนผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 97 คน หัวหน้าประเมินภายใน จำนวน 97 คน และครู จำนวน 97 คน ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 291 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1 เพื่อทราบสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชณุโลก เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานการณ์ภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างแบบสอบถามสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหา โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 5 คน

นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6-1.0 และปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานประกันคุณภาพ และครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96 หลังจากนั้นนำไปปรับแก้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์โดยได้รับ

แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่นำไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติจากการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยของช่วงคะแนน (Class interval) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษาในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษาในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษาในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษาในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษาในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S. D.)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษาและด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 คน กำหนดคุณสมบัติโดยมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive selection) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview form) ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามกระบวนการ PDCA ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยการเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 1 ข้อ ในแต่ละด้านมาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา
3. เทปบันทึกการสัมภาษณ์ และกล้องถ่ายรูป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยมีวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามวันเวลาที่ได้นัดหมาย โดยกำหนดระหว่างวันที่ 4-11 กรกฎาคม 2558 เวลา 9.00-11.00 น.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผล

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 3 การรายงาน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมา คือ ด้านที่ 1 การเตรียมการ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 2 การดำเนินการ มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียด 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การเตรียมการพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารจัดอบรมพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$)

ด้านที่ 2 การดำเนินการพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารควบคุมกำกับและดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$)

ด้านที่ 3 การรายงานพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมิน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนใช้ข้อมูล

สารสนเทศรายงานการประเมินตนเองในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน/โครงการ/งาน/กิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$)

2. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรายละเอียด 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการ คือ วางแผนประชุม กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน จัดทำโครงการ/กิจกรรม อบรมพัฒนาความรู้และทักษะ จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการในการประกันคุณภาพภายใน เตรียมเอกสาร ดำเนินการตามปฏิทินที่กำหนดไว้ เชิญวิทยากรภายนอกมาอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง จัดศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน ประชุมครูและบุคลากรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรฐานการประเมินและตัวชี้วัดงานประกันคุณภาพภายใน ตรวจสอบ ติดตามประเมินผลชิ้นงาน จากแฟ้มเอกสารการประกันคุณภาพในแต่ละมาตรฐาน โดยวิทยากรที่ให้การอบรมตรวจสอบความถูกต้องเพื่อวัดความเข้าใจของครูจัดทำ SAR ในการประเมินตนเองเพื่อที่จะได้รู้จุดเด่น และจุดด้อยของตนเองรายงานผลการประเมินการดำเนินงานและโครงการ ปรับปรุงแก้ไข ผลการประเมินจากแฟ้มเอกสารประกันคุณภาพในแต่ละมาตรฐานที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบ เขียนรายงานผลการจัดอบรมพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้แก่บุคลากรในประเด็นที่ยังไม่ผ่านการประเมินหรือมีคะแนนต่ำ มาแก้ไขปรับปรุง โดยอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในแต่ละประเด็นนั้นๆ ปรับปรุงการเตรียมการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งในการดำเนินงานของตนเอง และนำข้อบกพร่องหรือปัญหาจากการประกันคุณภาพมาแก้ไขระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปผล และมีการแจ้งผลการตรวจสอบทุกครั้ง ให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปแก้ไขปรับปรุงและนำมาให้คณะทำงานประกันคุณภาพภายในวางแผนพัฒนาและนิเทศงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น

2.2 ด้านการดำเนินการ มีแนวทางการดำเนินการ คือ จัดทำปฏิทินการดำเนินงานประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาตามแนวทางที่วางแผนโดยมีคณะกรรมการและเครือข่ายรับผิดชอบร่วมกัน กำหนดนโยบายและแผนงานการดำเนินงานการประกันคุณภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบการดำเนินงานแต่ละมาตรฐาน กำหนดระยะเวลากรอบการดำเนินงานอย่างชัดเจน ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา การวางแผนและชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัด และวิเคราะห์ผลการประเมินกิจกรรมโครงการการดำเนินงานการประกันคุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาตามปฏิทินที่วางไว้โดยมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรในแต่ละมาตรฐานและตัวชี้วัดดำเนินงานผู้บริหารจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเกี่ยวกับการดำเนินงานให้เพียงพอตามแผนที่กำหนดอย่างต่อเนื่องคณะกรรมการหรืออนุกรรมการตรวจสอบ การประเมินคุณภาพ จัดทำแผนการ

ควบคุมกำกับและดูแล สร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนขั้นตอนการดำเนินงาน มีการตรวจสอบ ประเมินการประกันคุณภาพ โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกๆ ฝ่าย ร่วมกันทำการ ประเมินและตรวจสอบการประกันคุณภาพเป็นระยะ และศึกษาผลการดำเนินการเพื่อหาวิธี หรือแนวทางในการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย

2.3 ด้านการรายงาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ มีการนำกระบวนการ PDCA เข้ามาในการดำเนินงาน โดยให้มีการจัดทำปฏิทินในการตรวจสอบวางแผนการดำเนินงาน การนำ ข้อมูลสารสนเทศไปรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดคณะกรรมการ ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสีย พร้อมทั้งกำหนดกลไกการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพ การดำเนินการตาม แนวทางปฏิบัติ ประเมินผล ปรับปรุงพัฒนาการกำหนดปฏิทินการส่งรายงานที่ชัดเจน และ ต้องประชุมชี้แจงให้คณะครูทราบถึงผล SAR เพื่อนำผลมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยร่วมกัน พร้อมทั้งจัดทำรายงานการประเมินตนเองจากข้อมูลสารสนเทศและรายงานข้อมูลสารสนเทศ ต่อหน่วยงานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียทุกปีการศึกษา และต้องดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลย้อนกลับหลังจากรายงานข้อมูลสารสนเทศ การประเมินตนเองแล้ว และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากผลการประเมินและข้อมูล ให้เป็นระบบโดยใช้อุปกรณ์ ICT พร้อมทั้งจัดทำรายงานเป็นหมวดหมู่ และนำปัญหา ข้อเสนอแนะต่างๆ มารวบรวมไว้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ ในการพัฒนาของ คณะครู และไว้ใช้ปรับปรุงพัฒนาในการดำเนินการในปีถัดไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีประเด็นสำคัญในการอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเตรียมการพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษา ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 6 มาตราฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาที่ได้ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งในรอบแรก รอบสอง และรอบสาม ทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการเตรียมการประกันคุณภาพทางการศึกษา จึงได้มีการประชุมวางแผนในการกำหนดมาตรการร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตลอดภาคเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวัฒน์ ดันเจริญ (2555) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ด้านการเตรียมการ

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยศักดิ์ ประทุมรัตน์ (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร ด้านการเตรียมการพบว่า มีสภาพการเตรียมการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารนำผลการประเมินตนเองในปีที่ผ่านมา เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาในปีต่อไป โดยการจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานงานประกันคุณภาพภายในให้เป็นปัจจุบันและจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในก่อนการปฏิบัติงานจริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยศักดิ์ ประทุมรัตน์ (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนครด้านการเตรียมการพบว่า การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของบุคลากร การจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในก่อนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกัน

2. ด้านการดำเนินการพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารจัดทำแผนการปฏิบัติการประจำเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ มีการวางแผนการปฏิบัติงาน ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดาวทองพ่อง (2545) ที่ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาตามขั้นตอนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา 3 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการประกันคุณภาพ 3) การรายงานคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546) ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการประเมินผลการปฏิรูปที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จบ้างเรื่องแต่เรื่องที่ต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ในสาขาวิชาหลักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพครู การบริหารจัดการ แนวทางการปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2552 – 2561) จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นการดำเนินการตามแผน คือ การที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้วบุคลากรร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ และในระหว่างดำเนินการมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546) คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงาน

อย่างมีความสุข จัดตั้งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม ดูแล ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม/รายหมวด/ฝ่ายเพื่อกระตุ้น และส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามแผน ให้การนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะเด็กพิเศษและเด็กด้อยโอกาสให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

3. ด้านการรายงานพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครู มีการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานและผลการประเมินเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโดยจำแนกตามมาตรฐานการศึกษา ครูผู้สอนใช้ข้อมูลสารสนเทศรายงานการประเมินตนเองในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน/โครงการ/งาน/กิจกรรม มีการนำเสนอภาพและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพการเรียนการสอน มีการนำข้อมูลสารสนเทศรายงานการประเมินตนเองในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดคุณภาพการเรียนการสอน/เป้าหมาย/มาตรการ/ยุทธศาสตร์/แผนงาน ครอบคลุมสัมพันธ์กับแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการรายงานคุณภาพนักเรียนเป็นรายบุคคลตามมาตรฐานการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เทศกาล. (2554). *ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรวัฒน์ ต้นเจริญ. (2555). *แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.
- ดวงดาว ทองพ่อง. (2545). *สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้า.
- สุริยศักดิ์ ประทุมรัตน์. (2551). *สภาพและปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2557). *ข้อมูลสถานศึกษา ครู นักเรียน ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2557*. พิษณุโลก : งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการนำนโยบายปฏิรูปการศึกษาไปสู่แนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.). (2555). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554)*. สมุทรปราการ : ออฟเซ็ทพลัส.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.). (2557). *สรุปผลการประเมินภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2557)*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา*, กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.